



Sürgün II. Abdülhamit'in Yıldız Sarayı Yılları ve Selanik Sürgünü

Turan Akıncı

İstanbul, Remzi Kitabevi, Ocak 2018, 254 sayfa, ISBN:978-975-14-1836-4

42

Zehra CÜCE*

Turan Akıncı'nın kaleme aldığı bu kitapta; 33 yıllık padişahlığı sonunda 1909 Salı günü Osmanlı Mebusan Meclisinde yapılan oylama ile tahttan indirilen Sultan II. Abdülhamid'in hayatını, sürgün yaşantısını, Yıldız Sarayı yıllarının kaleme alındığını görmekteyiz. Adı geçen eser; Sultan II. Abdülhamit ve Yıldız Sarayı, Yıldız Sarayı'nda siyasi yaşam, Yıldız Sarayı'nda günlük yaşam, Yıldız Sarayı'nda II.Meşrutiyet'in ayak sesleri, Abdülhamid'in tahttan indirilmesi, Selanik Sürgünü, Yıldız Sarayı'nda kalanlar, II. Abdülhamid ve Hassa Hazinesi ve Sultan'ın İstanbul'a dönüyor konulu 9 başlık ile ele alınmış, incelenmiş ve ayrıntılı anlatım yapılmıştır.

Kitabın ilk bölümlerinde Sultan II. Abdülhamid'in tahta çıktıktan sonra Dolmabahçe Sarayı'nda oturmak istemediği ve 33 senelik saltanat yılı boyunca Yıldız Sarayı'nda yaşam sürdüğü ele alınıyor. Mezkûr dönemden bahsedilirken aynı zamanda padişahın özel hayatından, kendi özelliklerinden mesela; deniz korkusu olduğundan gibi özel bilgilerin de yer alması ilgi çekicidir. Bunun yanında Yıldız Sarayı hakkında da bilinmedik ayrıntılı bilgilere yer verilmiştir. Mesela; 4 ana kapıdan girildiğini, bu kapıların isimlerinin ne olduğunu, saraydaki köşkerin isimleri ve ne için kullanıldıkları gibi birçok ayrıntılı bilgiye rastlanılır. Yazar tüm bahsedilen köşkerleri tek tek başlık olarak almış olup

* Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Tarih Bölümü, zehra.zuhre.cuce@gmail.com

hem resimler ile zenginleştirerek anlatım sergilemiştir.İkinci bölümümde "Yıldız Sarayı'nda Siyasal Yaşam" başlığı ile karşılaşmaktayız. Adı geçen dönemde Yıldız Sarayı'nın merkezi yönetim yapısından bahsederken Sultan II. Abdülhamid'in merkeziyetçi bir yapıda olduğu ve mülki, askeri, siyasi, dini, ve toplumsal tüm konuları ve kurumları saraya toplamış olduğu üzerinde durur. "Dönemin ilkesi şuydu: her iş saraydan geçecek, her karar sarayda alınacak herkes sarayı tek çözüm yeri olarak görecektir" ⁸yazmaktadır. Bunun dışında sarayda bulunan sadrazamlar, mabeyn görevlileri, başkâtiplik, gibi önemli siyasi kurumlardan bahsederken aynı zamanda bu görevlerde bulunan dönemin önemli isimlerini de ele almıştır. Aynı zamanda saraydaki diğer tüm dairelere değinmiştir. Bir sonraki bölüme geldiğimizde ise Yıldız Sarayı'ndaki günlük yaşam hakkında bilgiler karşımıza çıkar. Bu kitabın eğlenceli bir bölümüdür. Sultanın hanımları, kızları, yapılan düğünler, yediği yemekler, yemek seçimleri, saray mutfağı ve çalışanları, zat-ı şahanelerinin her yemekten sonra mutlak kahve içmesi marangozluğu, tiyatro tutkusu, kitap okuması, yanındaki emektar çalışanları, bayramlar, saraydaki tarikat şeyhleri gibi hem kültürel hem padişahın hususi hayatına dair bilgiler edinilir.

Dördüncü ve beşinci kısımda tekrar siyasi yapıya geçilir ve II Meşrutiyetin Ayak Seslerini ve sultanın tahttan indirilmesi konu alınır. Mezkûr bölümde; yeni hükümetin kuruluşu, kabinenin aldığı karar ile giriş yapılarak II. meşrutiyetin ilan edilmesi sonrasında dönemde yaşanan siyasi olayları ele alınır. Sultan II. Abdülhamid tahttan indirilmesindeki o sıkıntılı günler kaleme alınırken aynı zamanda saray halkının korku ve panik içinde olduğu gibi ayrıntılı bilgiler ışığında hiçbir saray halkının böyle bir son beklemediği üzerinde durur.

Altıncı bölümde ise; Selanik'e sürgün kararının aşamalarını, yaşanan sıkıntılı olayları, padişahın üzüntüsünü kaleme almıştır. "Abdulhamid'in çok eski sadrazamı Mehmet Said Paşa'ya olan öfkesini anlatıyordu, tahttan indirme heyetinde bulunan Arnavut Esat Paşa'nın lafını da bir türlü içinesindiremememişti. Esat Paşa Arnavut olduğundan padişahın her zaman ihsanına mazhar olmuş bir kişi idi. Bunun için bu gece onun "Millet seni azletti" lafını etmesini hiç unutamayacaktı." ⁹Bunun dışında Selanik yolculuğundan, Selanik'e ulaştıktan sonraki yaşantısı ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır. Bu ayrıntılar içerisinde Ayşe Sultan'ın kendi ağzından yazdığı hatıratından alıntılar ile zenginleştirilmiştir. Padişahın Selanik'teki ev hayatına dair kesitler de bulunmaktadır.

Yedinci ve sekizinci bölümde ise; ilk olarak "Yıldız Sarayı'nda Kalanlar" başlığı ile sürgün sonrasında padişahın geride bıraktıklarının mesela; 300 cariye'nin durumu hakkında bilgi verirken bir sonraki bölümde Sultan II. Abdülhamid ve Hassa Hazinesi hakkında yazım gerçekleşir. mezkur bölümde; bilindiği gibi Osmanlı padişahlarının şahsi gelir ve giderlerini idare eden bir hazine düzeninin olduğundan, Hassa Hazinesinin Sultan II. Abdülhamid'in tahta çıkışıyla beraber genişlemeye başladığını söyler. Aynı şekilde emlak alımlarının da üst seviyeye çıktığını görmekteyiz. Ama meşrutiyet sonrasında bunun tam tersi duruma geldiğini Hazine-i Hassa'nın parasız kaldığını,

⁸Turan Akıncı, "SÜRGÜN II. Abdülhamid'in Yıldız Sarayı Yılları ve Selanik Sürgünü", Remzi Kitapevi, İstanbul, 2018, s. 32

⁹ Akıncı, a.g.e.,s.137

yolsuzluklar olduğu vb. gibi konulara değinilmiştir. Son bölümde ise nihayet Sultan II. Abdülhamid'in İstanbul'a geri dönüşü konu alınmıştır. Nakil kararının çıkışından, Alman Loreley gemisine binışinden ve İstanbul'a gelişine kadarki süreç kısa bir şekilde ele alınmıştır. Genel olarak adı geçen esere genel bir perspektiften baktığımızda; Sultan II. Abdülhamid Han bilindiği gibi Osmanlı son dönemine damga vurmuş bir padişahdır. Bu eserde de onun tahta çıkışında itibaren yaşadığı siyasi olaylar, sürgün edilişı, yaşanan sıkıntılar ele alınmasının yanında gerek aile hayatına dair verdiği bilgiler olsun, kendi şahsi karakterini yansıtan veriler ile onun her yönden tanınması sağlanmıştır. Aynı zamanda eserin akıcı bir dil ile, sıkılmayacak bir şekilde, resimler ve başlıklar açısından zengin bir yapıda olması eserin konuyu ele almasındaki etkinliğini arttırmıştır.